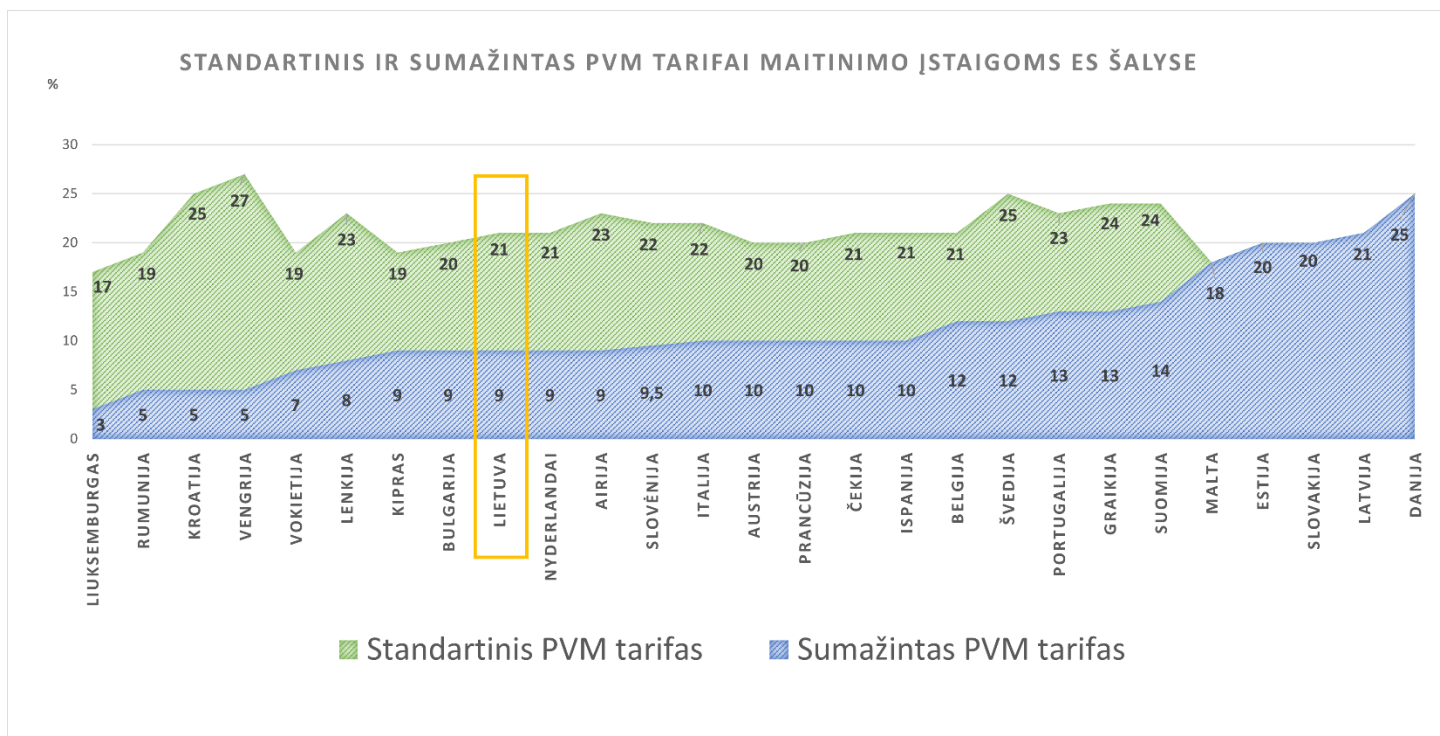

Dėl sumažinto PVM maitinimo įstaigoms būtinybės

Maitinimas - ne prabanga; šiam sektoriui priklauso ligoninės, valgyklos, darželiai, kavinės, mokyklos ir restoranai. Mes ne tik maitiname, bet ir suteikiame darbo vietas, skatiname vartojimą, mokame mokesčius. Palikus maitinimo sektoriui sumažintą PVM, valstybė nuostolio nepatirs; net jei PVM būtų surinkta šiek tiek mažiau, viską kompensuoja didėjantys Sodros, GPM (2022 metais surinkta daugiau 83%) ir pelno mokesčiai (2022 metais surinkta daugiau 69%). Įvertinus šiuos skaičius, nuostolis biudžetui bus ne 59 mln. Eur, kaip teigia Finansų ministerija, o 4 mln. Eur, o ilguoju periodu, kaip ir kitose Europos šalyse, maitinimo sektoriui taikančioms sumažintą PVM, į biudžetą mokesčių būtų surinkta daugiau. Nepaisant to, ekstremalioji situacija sektoriuje nesibaigė - nespėjo baigtis Covid-19 pandemija, prasidėjo karas, smogė energetinė krizė, verčianti iš naujo įvertinti sektoriaus perspektyvas. Prašome įsigilinti į mūsų pateiktus argumentus, pateiktus žemiau.

ES standartas: 22 iš 27 ES šalių maitinimo įstaigoms taiko sumažintą PVM pastoviai. Dar iki pandemijos ES šalyse galiojo sumažintas PVM tarifas maitinimo sektoriui, o kai kurios valstybės, siekdamos amortizuoti pandemijos poveikį, šį tarifą tik dar labiau mažino. Europos pavyzdys rodo, jog daugumos šalių vyriausybės išskiria šį sektorių, kaip ypatingai svarbų infliacijos suvaldymo, emigracijos stabdymo ir vartojimo didėjimo įrankį - beveik visas šiame versle dalyvaujantis kapitalas lieka Lietuvoje mokesčių ar pelno pavidalu. Juk didžiąja dalimi industrijoje naudojamos vietinės žaliavos, o visi nuomos, darbo jėgos ir valdymo kaštai patiriami Lietuvoje.

ES PVM tarifai restoranams

Šešėlio mažėjimas. Sumažintas PVM sąlygoja mažėjantį šešėlį ir, to pasekoje, surenkama daugiau mokesčių. Sumažinus PVM maistui iki 9%, šešėlis sumažėjo nuo 200 mln. Eur (FNTT duomenimis) iki 120 mln. Eur (LVRA duomenimis – apie 40%). Tuo tarpu apyvartos po PVM sumažinimo pakilo 48%.

Maitinimo sektoriaus įmonių apyvarta

Alkoholiui 21% PVM. Sumažintas PVM netaikomas alkoholiui. Įvairioje statistikoje naudojami skaičiai įtraukia ir barų, bei naktinių klubų apyvartas. Tačiau išskirtinę jų pajamų dalį sudaro alkoholinių gėrimų pardavimai niekaip nekoreliuojantys su sumažinto PVM įtaka.

Multiplikacija. Valstybei pelningesnis už maitinimo verslą yra tik eksportas. Beveik visas šiame versle dalyvaujantis kapitalas lieka Lietuvoje mokesčių ar pelno pavidalu. Didžiąja dalimi naudojamos vietinės žaliavos, visi nuomos, darbo jėgos ir valdymo kaštai patiriami Lietuvoje.

Smulkaus verslo ateitis. 99% svetingumo sektoriaus sudaro smulkus verslas, kuris bendrai sumoka 59% visų sektoriaus mokesčių. Šis verslas ypač jautrus kainos augimui, o ypatingai didelė jo dalis yra sutelkta regionuose. Reikia neužmiršti ir to, jog daugelis mokyklų, ligoninių ir darželių maitinimo įstaigų laimėjo kainos konkursus, kurių sąlygos nebebus keičiamos.

Infliacija. Praėjusių metų pabaigoje kilusi energijos kainų krizė ir itin dinamiški infliaciniai procesai lėmė daugiau nei trečdaliu išaugusias komunalinių paslaugų ir elektros energijos sąnaudas, reikšmingai pabrango žaliavos, partnerių paslaugos, didėjo darbuotojų atlyginimai. Dar vienas sąnaudų šuolis fiksuotas, prasidėjus Rusijos invazijai į Ukrainą. Viešojo maitinimo sektoriui per dvejus metus komunaliniai mokesčiai didėjo 400-600%, žaliavos - 50%, o DU 40%. Sumažintas PVM padės sustabdyti infliacijos augimą, nes pastoviai brangstantis meniu yra viena iš infliacinės spiralinės sąlygų. Suvaldytos kainos, taip pat skatins vartojimą.

Turizmo problemos. Karas Ukrainoje dramatiškai sumažino užsienio turistų skaičių Lietuvoje. Turizmo paslaugų apimtys šiemet vis dar apie 40 procentų mažesnės nei prieš pandemiją, o užsienio turistų dalis bendroje struktūroje sumažėjo nuo bemaž pusės iki 20 procentų. Be to, turizmo rinkodarai 2023-čiais metais Lietuva skirs 6,5 mln. Eur, kai tuo tarpu Estija net 26 mln. Eur.

Atidėti mokesčiai. Restoranų sektorius ir, galiojant PVM lengvatai, praėjusią žiemą dirbo nuostolingai, nes tuo metu buvo taikomi griežti ribojimai klientams ir restoranai neturėjo jokių galimybių naudotis mokesčio lengvata, grąžinant susikaupusias skolas – trūko apyvartinių lėšų, daugeliui teko skolintis ir įsipareigojimų našta tuo metu ne sumažėjo, o padidėjo. Per karantiną sukauptų mokesčių VMI ir Sodrai suma yra lygi 55 mln. Eur.

Darbuotojai. Dėl sumažinto PVM sektorius 2022 metais įdarbino 5,5 tūkstančiais darbuotojų daugiau nei 2021 metais. Vidutinis darbuotojų užmokestis taip pat paaugo 20%. Restoranai taip pat vaidina reikšmingą vaidmenį priimant, apgyvendinant, maitinant ir įdarbinant karo pabėgėlius iš Ukrainos. Iš 10020 Lietuvoje oficialiai įdarbintų Ukrainos piliečių, 1385 (kas septintas) įdarbinti mūsų sektoriuje. Išliekantis verslas taip pat mažins emigraciją iš ypač palankaus migracijai sektoriaus, nes šefas ar padavėjas yra tie, kuriems perkelti savo darbo vietą į užsienį yra išskirtinai paprasta.

Bankrotų rizika. „Creditinfo“ statistika – 2020 metais apgyvendinimo ir maitinimo sektoriuje fiksuota 67 bankrotai, tuo tarpu 2021 metais, kai sektorius išgyveno antruosius pandemijos ribojimų metus, tačiau jau veikė PVM lengvata, bankrotų registruota mažiau – 56. Deja, šių metų pradžios energijos ir žaliavų kainų krizė nuteikia pesimistiškai – per pirmuosius du ketvirčius bankrutavo jau 81 sektoriaus įmonė. Tikėtina, kad tokia dinamika išliks ir toliau, todėl nesinori svarstyti, kas nutiks, kai nebeliks bankrotų bangą pristabdančios PVM lengvatos.

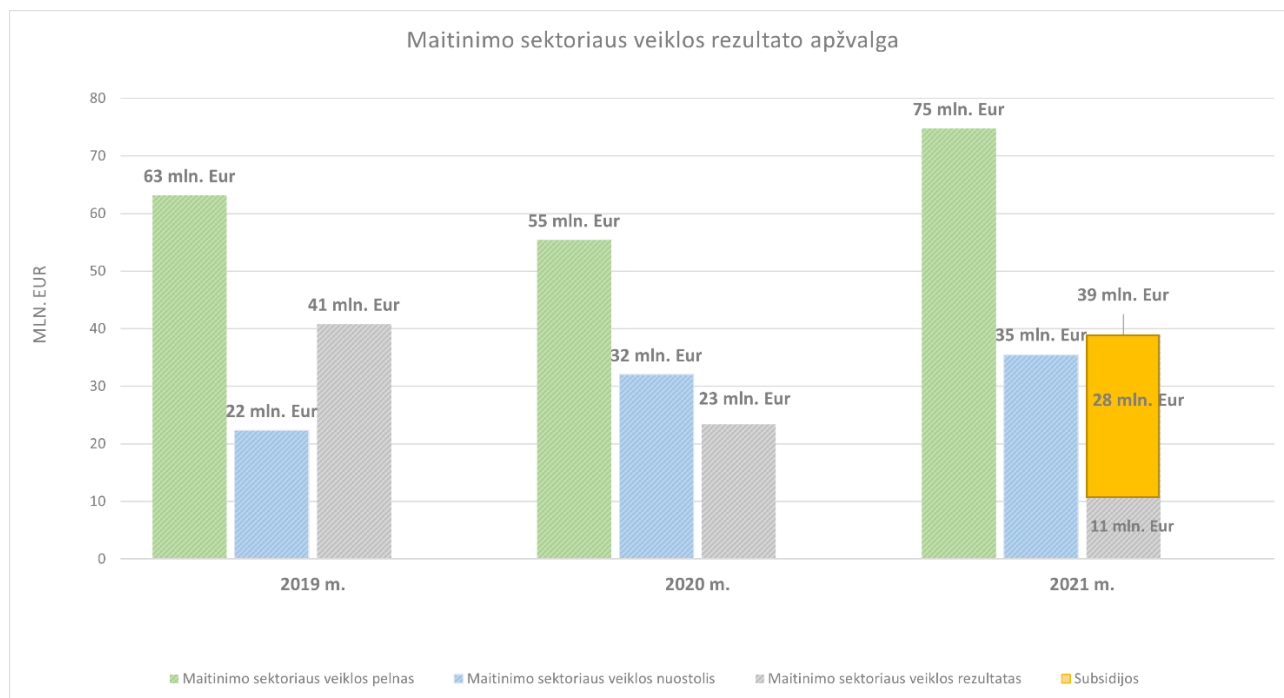
Vyriausybės ir Finansų ministerijos pateikti duomenys – klaidinantys

Pateikiami duomenys dėl išaugusių apyvartų yra klaidingi net trimis aspektais.

Pirmiausia, naudojami pirmųjų dviejų metų ketvirčių duomenys, kai sektoriui dar nebuvo smogę išaugusios energijos kainos.

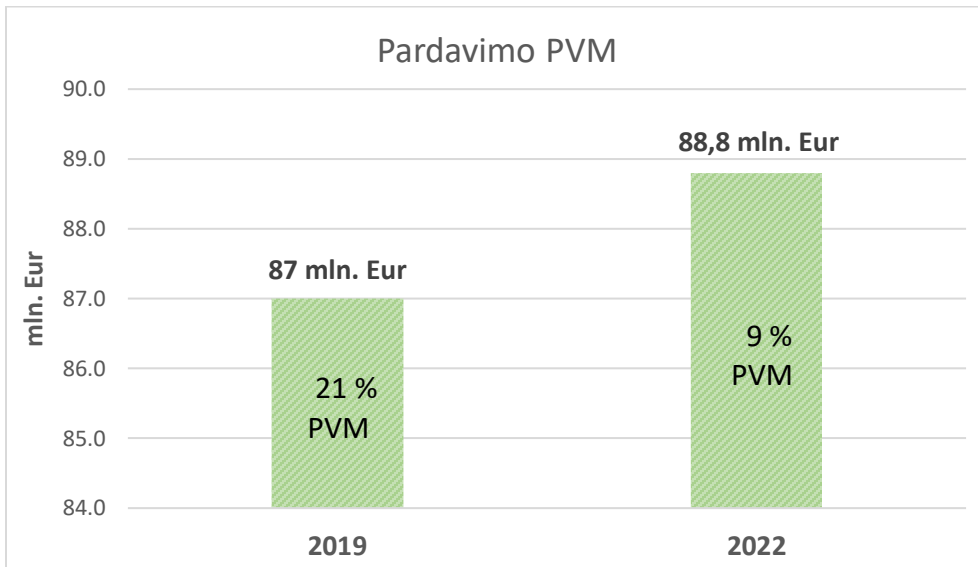
Taip pat neatsižvelgta į tai, kad ministerijos pabrėžiamas apyvartos augimas yra sąlygojamas išaugusių žaliavų, energijos ir DU kainų. Juk pagal vartotojų kainų pokyčius maisto ir nealkoholinių gėrimų kainos parduotuvėse kilo net 29,9%. O komunaliniai mokesčiai viešojo maitinimo sektoriui per dvejus metus didėjo 500 – 600 %, žaliavos – 50 %, o darbo užmokestis 40 %.

Tačiau svarbiausia, jog į augančias apyvartas vyriausybės ekspertai įskaičiavo ir subsidijas, kurias gavo dėl Covid-19 pandemijos, ant išlikimo ribos atsidūrusios, svetingumo sektoriaus įmonės.

Subsidijų dalis apyvartoje

Kitas klaidingas argumentas yra Vyriausybės teiginys, kad sumažintas PVM pakenks biudžeto surinkimui. Tačiau VMI duomenimis, 2019 metais per pirmąjį pusmetį Lietuvos viešojo maitinimo sektoriaus pardavimo PVM - 87 mln. eurų. Tik norime priminti, jog 2019 metais nebuvo nei pandemijos, nei PVM lengvatos. 2022 metais per pirmąjį pusmetį, po-pandeminiu laikotarpiu ir jau galiojant PVM 9 proc. lengvatai, viešojo maitinimo sektoriaus pardavimo PVM buvo 88,8 mln. Eur. Kitaip tariant, PVM lengvata ne sumažino PVM surinkimo į biudžetą, bet padidino šio mokesčio surinkimą 2 procentais. Vadinasi, Vyriausybė ir Finansų ministerija, gąsdindama „biudžeto skylę“, ir vėl teikia neteisingus duomenis.

2019 (21% PVM) ir 2022 (9% PVM) pardavimo PVM palyginimas

LVRA manymu augančiam PVM skaičiavimui didžiausią reikšmę turėjo nemažos dalies nedidelių maitinimo įstaigų išėjimas iš šešėlio. Smulkiems pavieniams restoranams, nuolat balansuojantiems ties išlikimo riba, PVM lengvata turi didžiulę įtaką, apsisprendžiant dėl veikimo būdo.

Įvertinusi galiojančios lengvatos poveikį ir atsižvelgdama į neigiamus geopolitinius bei makroekonominis pokyčius, neigiamai veikiančius visos industrijos veiklą, Lietuvos viešbučių ir restoranų asociacija siūlo visam maitinimo sektoriui pratęsti 9 procentų PVM galiojimo terminą neribotam laikui. Tai leistų sektoriui išsaugoti ir sukurti naujas darbo vietas, užtikrinti biudžeto pajamų augimą, įsidarbinimo galimybes pažeidžiamoms visuomenės grupėms - jaunimui, moterims, žemos kvalifikacijos darbuotojams ir karo pabėgėliams. Be to, būtų užtikrintas jau sudarytų sutarčių (vienam asmeniui pietums Vilniuje skirta 2.10 Eur su PVM) susijusių su darželių, mokyklų, ligoninių, vaikų, senelių ir kitų įstaigų nenutrūkstamu maitinimu. Taip pat būtų užtikrintas mažų įmonių apyvartumas ir sektoriaus galimybės investuoti į tvaresnius, ekologiškus sprendimus. Papildomas pajamas atneštų ir išaugęs vartojimas bei gausėnis veiklą išlaikyti sugebėjusių įmonių skaičius, kuris moka ir kitus (GPM, Pelno, Sodros) mokesčius, bei ir toliau augantis sektoriaus skaidrumas ir šešėlinių pajamų legalizavimas.

Mielai atsakysim į visus jums kylančius klausimus:

Evalda Šiškauskienė

LVRA prezidentė tel. 8 698 44050, evalda@lvra.lt